

УДК 821.161.3-054.72

В. У. Коваль

Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт

**БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА ЯК ФАКТАР КАНСАЛІДАЦЫІ
НАЦЫЯНАЛЬнай ДЫЯСПАРЫ ў 1920-я ГГ.**

У артыкуле прааналізавана сацыяльна-палітычная роля беларускай літаратуры ў асяроддзі нацыянальнай дыяспары. Беларусы замежжа папулярызавалі творчасць беларускіх паэтаў і пісьменнікаў: праводзіліся літаратурныя вечарыны, адзначаліся юбілейныя даты, публікаваліся рэцэнзіі. Культурная спадчына яднала палітычных апанентаў, беларуская літаратура мела кансалідуруючую ролю для нацыянальнай дыяспары ў 1920-я гг. Эмігранты ў розных краінах свету праводзілі літаратурныя вечарыны ў гонар В. Дуніна-Марцінкевіча, М. Багдановіча, Я. Коласа, Я. Купалы. Беларускае культурнае таварыства імя Ф. Скарыны стала адной з самых актыўных арганізацый міжваеннай Чэхаславакіі, якая рыхтавала і праводзіла літаратурныя вечарыны ў Празе. Аўтар падкрэслівае, што асноўныя культурныя цэнтры беларусаў замежжа аформіліся ў Чэхаславакіі, Латвіі і Літве. Беларускія эмігранты таксама імкнуліся развіваць літаратурныя здольнасці маладых аўтараў з ліку беларусаў замежжа. Станоўчыя рэцэнзіі пра паэзію Пятра Масальскага (літаратурны псеўданім – Пятро Сакол) публікаваліся ў розных краінах свету, а беларусы Латвіі прымалі ўдзел у літаратурных вечарынах паэта.

Даследаванне закранае праблему ўзаемасувязі грамадскай актыўнасці нацыянальнай дыяспары і сацыяльна-псіхалагічнай адаптацыі эмігрантаў. Літаратурныя мерапрыемствы беларусаў замежжа развівалі нацыянальную ідэнтычнасць, фарміравалі павагу да беларускай культурнай спадчыны, пашыралі міжнародныя кантакты. Творчае жыццё эмігрантаў спрыяла развіццю ўзаемасувязей з метраполіяй, дапамагала асобам справіцца з пачуццём настальгіі і акультурацыйным стрэсам.

Ключавыя словы: беларуская дыяспара, беларуская літаратура, кансалідацыя, эміграцыя, сацыяльна-псіхалагічная адаптацыя, Чэхаславакія, Латвія, Літва.

Для цытавання: Коваль В. У. Беларуская літаратура як фактар кансалідацыі нацыянальнай дыяспары ў 1920-я гг. // Труды БГТУ. Сер. 6, История, философия. 2024. № 2 (287). С. 46–50.
DOI: 10.52065/2520-6885-2024-287-8.

V. U. Koval

Belarusian State Technological University

**BELARUSIAN LITERATURE AS A FACTOR
IN THE CONSOLIDATION OF THE NATIONAL DIASPORA IN THE 1920S**

The article examines the socio-political role of Belarusian literature for the national diaspora. Belarusians abroad popularized the literary heritage of Belarusian poets and writers. They organized literary performances, celebrated anniversaries and published reviews. Cultural heritage united the political opponents, including Belarusian literature which played a consolidating role for the national diaspora in the 1920s. Emigrants organized literary performances in honor V. Dunin-Martsinkevich, M. Bagdanovich, Y. Kolas, Y. Kupala in the different countries of the world. The Belarusian Cultural Association named after F. Skarina became one of the most active organizations that prepared literary performances in Prague. The author emphasizes that the main cultural centers of Belarusians abroad formed in Czechoslovakia, Latvia and Lithuania. Belarusians emigrants also developed the literary abilities of young Belarusian authors abroad. Positive reviews of the poetry of Petr Masalsky (literary pseudonym Piatro Sakol) were published in different countries of the world. Belarusians of Latvia took part in the poet's literary performances.

The research touches on the issue of the relationship between the social activity of the national diaspora and socio-psychological adaptation of Belarusian emigrants. Literary events of Belarusians abroad developed national identity, formed respect for the Belarusian cultural heritage, and developed international contacts. The creative life of emigrants contributed to the development of relationships with the metropolis, helped them overcome feeling of nostalgia and stress of acculturation.

Keywords: Belarusian diaspora, Belarusian literature, consolidation, emigration, socio-psychological adaptation, Czechoslovakia, Latvia, Lithuania.

For citation: Koval V. U. Belarusian literature as a factor in the consolidation of the national diaspora in the 1920s. *Proceedings of BSTU, issue 6, History, Philosophy*, 2024, no. 2 (287), pp. 46–50 (In Belarusian).

DOI: 10.52065/2520-6885-2024-287-8.

Уводзіны. Развіццё беларускай літаратуры звязана не толькі з гісторыяй метраполіі, але і з культурным жыццём нацыянальнай дыяспары. Найбольш уплывовыя палітычныя цэнтры беларусаў замежжа надавалі значную ўвагу паэтам і пісьменнікам. На нацыянальных вечарынах у розных краінах свету ўрачыста прадстаўлялася творчасць таленавітых літаратараў, каб яскрава прадэмастраваць замежнай супольнасці самабытнасць беларускай народнай культуры і мелагучнасць мовы. Грамадскія аб'яднанні ў Чэхаславакіі, Латвіі і Літве звярталіся да творчасці беларускіх паэтаў і пісьменнікаў пры арганізацыі кніжных выстаў, вечарын і чытанняў.

Асноўная частка. Культурныя аспекты дзейнасці беларускай дыяспары ў міжваенны перыяд набылі новую ролю ў грамадскім і палітычным жыцці замежжа. Беларускія арганізацыі эмігрантаў адрозніваліся разнастайнасцю палітычных перакананняў, што прыводзіла да спрэчак і канфліктаў. Постаці таленавітых беларусаў, юбілейных асоб, канцэрты з народнымі спевамі аб'ядноўвалі палітычных апанентаў у асяроддзі замежжа, дапамагалі знайсці аднадумцаў і землякоў. Творчае жыццё эмігрантаў стала важнай часткай іх арганізацыйнай дзейнасці, а задавальненне культурных патрэб набыло новае значэнне для інтэграцыі беларусаў у прымаючае грамадства.

Міжваенная Чэхаславакія стала асноўным адукацыйным і навуковым цэнтрам дыяспары. Палітыка чэшскага ўрада стымулявала развіццё славянскіх дыяспар праз арганізацыйную і матэрыяльную дапамогу, аднак іх дзейнасць была пастаўлена пад пільны кантроль і ўлік. Напрыклад, матэрыялы газеты «Сялянская ніва» пра вечарыну беларускай песні ў Празе 3 чэрвеня 1927 г. сведчаць, што сабралася «беларускае студэнцтва, каб паслухаць сваю песню без розніцы палітычных перакананняў» [1, с. 2]. Падтрымка канцэрта і павага да народнай пеўчай традыцыі былі важным крокам да кансалідацыі разнастайных палітычных сіл беларусаў.

Візіты ў краіны Еўропы вядомых беларускіх вучоных, паэтаў, пісьменнікаў, журналістаў на некаторы перыяд стымулявалі яднанне нацыянальнай супольнасці. Віленская прэса пра прыезд рэктара БДУ Уладзіміра Іванавіча Пічэты ў Еўропу азначала наступнае: «Мэта падарожы, як вынікла са слоў праф. Пічэты, ёсць: навіязанне культурных зносін Б.Д.У. з універсітэтамі Зах. Эўропы» [2, с. 3]. Рэктар універсітэта падчас свайго візіту ў Прагу абяцаў прадстаўнікам нацыянальнай дыяспары пашырыць фонды біблія-

тэк беларускімі выданнямі твораў літаратуры, гістарычнымі даследаваннямі і падручнікамі.

Літаратурныя вечарыны ў чэшскай сталіцы арганізавалі розныя грамадскія і культурныя аб'яднанні. Удзельнікамі і гледачамі былі не толькі беларусы, але і прадстаўнікі іншых народаў. Інфармацыя пра мерапрыемствы размяшчалася на старонках беларускамоўных перыядычных выданняў, якія сталі адной з асноўных гістарычных крыніц пра культурнае жыццё беларускай дыяспары.

Беларусы замежжа шырока адзначылі юбілейныя даты ў творчасці Янкі Купалы і Якуба Коласа. У снежні 1925 г. у Празе беларуская грамада арганізавала канцэрт-акадэмію з нагоды 20-годдзя літаратурнай творчасці Янкі Купалы [3, с. 3]. Вечарына пазнаёміла і падрыхтавала літаратурную супольнасць замежжа да сустрэчы з аўтарам, бо Янка Купала ў міжваенны перыяд некалькі разоў наведваў Чэхаславакію.

Значную ўвагу беларусы замежжа надалі таксама 20-годдзю літаратурнай дзейнасці Якуба Коласа. Юбілейныя вечарыны ў чэшскай сталіцы праводзілі розныя нацыянальныя арганізацыі, якія загалі запланавалі цыкл літаратурна-мастацкіх мерапрыемстваў. Пачатак святкавання паклала Беларускае культурнае таварыства імя Ф. Скарыны ў Празе, якое 21 снежня 1926 г. арганізавала вечарыну ў гонар 20-годдзя паэтычна-мастацкай творчасці Якуба Коласа [4, с. 2]. Атмасферу юбілейнай літаратурнай вечарыны выдатна перадаў у сваёй газетнай рэцэнзіі аўтар пад псеўданімам Прысутны: «Неяк ужо традыцыйна ў калядныя фэры збіраецца беларускае студэнцтва і наагул беларуская калёнія ў Празе кожны год, каб хоць на пэўны час перанесціся думкаю ў далёкую па адлегласці, але блізкую па сэрцу Беларусь, і адпачыць у сваёй беларускай грамадзе» [5, с. 5]. З цытаты вынікае, што юбілей Якуба Коласа меў адметную псіхалагічную і сацыяльную ролю для нацыянальнай дыяспары. Вечарына дапамагла беларусам справіцца з перажываннем настальгіі ў іншакультурным асяроддзі, адчуць сувязь з Бацькаўчынай, што натхніла ўдзельнікаў даслаць Якубу Коласу ўрачыстае віншаванне з Прагі. У рэцэнзіі падкрэслівалася: «Прысутных было дужа многа, якія з энтузіязмам ухвалілі паслаць ад Скарынінскага Т-ва дарагому юбіляру Я. Коласу на памяць прывітаньне-адрэс» [5, с. 5]. Культурнае жыццё стымулявала беларускіх эмігрантаў развіваць сувязі з метраполіяй, вылучаць беларускія таленты.

Літаратурнае свята для беларусаў правялі ў самым вялікім і ўрачыстам памяшканні Студэнцкага дома ў Празе, што сведчыць пра арганізацыйную падтрымку юбілею Якуба Коласа з боку чэшскіх улад. Па традыцыі беларускія эмігранты ўпрыгожылі памяшканне партрэтамі юбіляра. У міжваенны час існавала традыцыя друкаваць партрэты вядомых літаратараў (звычайна рабіліся літаграфіі), якія беларускія арганізацыі шырока выкарыстоўвалі на сваіх мерапрыемствах і кніжных выставах. На юбілеі гучалі ўрыўкі з творчасці Якуба Коласа, быў прадстаўлены рэферат пра яго жыццё і дзейнасць, з урачыстай прадмовай выступіў старшыня таварыства Ільяшэвіч М.

Ініцыятыву святкавання юбілею Якуба Коласа ў Празе падхапіў Беларускі сялянскі саюз, які 7 студзеня 1927 г. арганізаваў сваё літаратурнае ўрачыстае мерапрыемства [6, с. 3]. У выступленнях удзельнікаў вечарыны падкрэслівалася, што Якуб Колас назаўсёды застаецца «сынам беларускай вёскі», таму яго паэзія адлюстроўвае народную традыцыю і культуру.

Трэцім юбілейным мерапрыемствам у гонар Якуба Коласа стала літаратурна-мастацкая вечарына пражскага аддзела Саюза беларускіх пісьменнікаў «Маладняк», якая адбылася 13 студзеня 1927 г. [7, с. 2]. Слабая крыніцазнаўчая база не дазваляе аднавіць поўную карціну дзейнасці і развіцця творчага аб'яднання. Матэрыял віленскай газеты «Беларуская крыніца» сведчыць аб паспяховым супрацоўніцтве пісьменніцкай арганізацыі з творчымі і мастацкімі калектывамі Чэхаславакіі. На ўрачыстасці ў гонар Якуба Коласа выступіў чэшскі дзіцячы хор пад кіраўніцтвам Ф. Бакулы, пра што паведамлялася наступным чынам: «Сапраўды мілае ўражанне пакінуў Чэшскі дзіцячы хор Бакулы, прапеўшы рад беларускіх, балгарскіх, украінскіх песняў народных, ды на “біс” чэшскую калядку» [7, с. 2]. Факт супрацоўніцтва беларускай дыяспары з чэшскім калектывам быў не адзіным, выступленні дзіцячага хору Ф. Бакулы мелі рэгулярны характар. У міжваенны час беларусы замежжа так і не змаглі стварыць свой нацыянальны прафесійны хор, таму на ўрачыстасці і канцэрты запрашалі таленавітых выканаўцаў з іншых народаў.

Нацыянальныя літаратурныя вечарыны спрыялі сацыяльна-псіхалагічнай адаптацыі эмігрантаў, уздымалі сацыяльны статус беларускай супольнасці ў прымаючым грамадстве. Уцягнутасць асоб у дзейнасць дыяспары спрыяла захаванню нацыянальнай ідэнтычнасці, фарміраванню ўстойлівых этнакультурных характарыстык. Грамадскія, асветніцкія, прафесійныя і культурныя аб'яднанні беларусаў замежжа у псіхалагічным плане выконвалі функцыі падтрымліваючых структур. Міжасабовыя ўзаемаадносіны ўплывалі на працэс культурнай адаптацыі эмігрантаў,

на ўзровень псіхалагічнай устойлівасці асоб, на іх здольнасць прыняць і зразумець новую рэальнасць [8, с. 468]. Супольныя вечарыны і свята давалі надзею і стваралі аптымістычны настрой, што дазваляла справіцца асобам са шматлікімі стрэсавымі сітуацыямі ў штодзённым эмігранцкім жыцці. Адчуванне сугучнасці беларускай літаратуры з сусветнай культурнай спадчынай стварала ўпэўненасць у перспектывах яе развіцця, фарміравала адаптацыйныя формы паводзін эмігрантаў і развівала камунікацыйны патэнцыял.

Да творчасці Янкі Купалы і Якуба Коласа звярталася не толькі беларуская супольнасць у Чэхаславакіі, але і беларускія эмігранты з іншых краін свету. Вядомы і паважаны ў асяроддзі беларускага замежжа ксёндз Ян Тарасевіч у снежні 1926 г. у Нью-Йорку падрыхтаваў да друку першы нумар беларускамоўнага часопіса «Праўда», у якім апублікаваў вершы Янкі Купалы [9, с. 2]. Рэдактар часопіса Я. Тарасевіч выбраў з багатай паэтычнай творчасці Я. Купалы менавіта верш пад назвай «За праўду», каб больш дакладна акрэсліць асноўную ідэю перыядычнага выдання для амерыканскіх беларусаў. З пастановак камедыі Янкі Купалы «Паўлінка» ў Дзвінскай і Люцынскай беларускай гімназіях пачыналася беларускае тэатральнае жыццё ў Латвіі. П'есу ставілі настаўнікі нацыянальных навучальных устаноў разам са сваімі вучнямі.

Беларускія эмігранты для арганізацыі літаратурных вечарын звярталіся не толькі да творчасці жывых класікаў, яны таксама ўшаноўвалі памяць паэтаў і пісьменнікаў, якія адышлі ў нябыт. Беларусы Літвы ў часопісе «Крывіч» у 1926 г. прааналізавалі творчую спадчыну Максіма Багдановіча. А. Узнесянскі ў сваім артыкуле «Паэтыка М. Багдановіча» зрабіў ґрунтоўную літаратурную крытыку, ацаніўшы адметнасці кампазіцыі і рытмічнага ладу вершаў, матываў літаратурнага зместу, стылістыку і асаблівасці метафар [10, с. 12–62]. У тым жа нумары часопіса пасля ґрунтоўнага літаратурнага аналізу апублікаваны ўспаміны Вацлава Ластоўскага пра ліставанне і знаёмства з Максімам Багдановічам, пра яго супрацоўніцтва з рэдакцыяй газеты «Наша Ніва». В. Ластоўскі ў матэрыяле «Мае ўспаміны аб М. Багдановічы» [11, с. 62–66] фактычна стварыў дакладны псіхалагічны партрэт паэта як творчай асобы.

Беларусы Чэхаславакіі таксама не абышлі сваёй увагай творчасць М. Багдановіча. Беларускае культурнае таварыства імя Ф. Скарыны 28 мая 1927 г. арганізавала ў Празе вечарыну-акадэмію з нагоды дзесяцігоддзя смерці Максіма Багдановіча [12, с. 2]. Па сваёй традыцыі члены таварыства прадставілі падрыхтаваны імі рэферат пра жыццё паэта, пасля гэтага прагучалі яго творы. Беларускія студэнты чыталі вершы

М. Багдановіча ва ўрачыстай абстаноўцы Студэнцкага дома ў Празе.

Нацыянальная супольнасць Чэхаславакіі таксама звярнулася да творчасці В. Дуніна-Марцінкевіча і прадставіла яго літаратурную спадчыну 30 снежня 1924 г. на чытаннях у гонар выбітнага беларускага драматурга [13, с. 4]. Беларусы Чэхаславакіі працягнулі цыкл мерапрыемстваў, прысвечаных 40-годдзю са дня смерці таленавітага драматурга. У фондах Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва захоўвацца групавы здымак з літаратурнай вечарыны у гонар В. Дуніна-Марцінкевіча, якая была праведзена ў Празе 25 лютага 1925 г. [14, с. 4].

Асноўнай мэтай пералічаных мерапрыемстваў стала дэманстрацыя творчай супольнасці замежжа багатых традыцый беларускай літаратуры.

Нацыянальная дыяспара таксама шанавала сваіх таленавітых літаратараў з ліку эмігрантаў. Беларусы Латвіі падтрымлівалі і развівалі талент паэта і перакладчыка Пятра Масальскага, які ў 1920-я гг. атрымаў прызнанне літаратурнай супольнасці замежжа пад псеўданімамі Пятрусь ці Пятро Сакол. Вершы Пятра Масальскага публікаваліся на старонках перыядычных выданняў Латвіі і Літвы, пра яго творчасць з літаратурных рэцэнзій ведалі беларусы ў розных краінах свету.

Талент маладога аўтара заўважылі яшчэ ў Люцынскай дзяржаўнай беларускай гімназіі (Латвія), дзе вучыўся паэт. Адна з першых рэцэнзій на вершы Пятра Масальскага была апублікавана ў часопісе «Крывіч», які рыхтавалі да друку ў Коўна пад рэдакцыяй Вацлава Ластоўскага. Беларускамоўны мясячнік літаратуры і культуры шырока асвятляў навіны выдавецкай справы і грамадскага жыцця дыяспары. Значная ўвага надавалася маладому паэту пры аналізе зместу дзесяці нумароў часопіса Люцынскай дзяржаўнай беларускай гімназіі пад назвай «Ластаўка». Літаратурная крытыка дастаткова прыхільна ацэньвала творчы маладога аўтара: «Масальскі – вучань другой клясы гімназіі. Але ў маладой душы чуваць цвёрдасць і гарт, а што найважнейшае, – праглядае часам мысль, якая прынясла-бы чэсьць і набытарнаму пісьменніку. Гэтак, у вершы “Годзе” аўтор паўстае супроць прывычнай у нас сылязлівасці, бядунлівасці і стагноты» [15, с. 110]. Пётр Масальскі апраўдаў

надзеі беларусаў Латвіі. Пасля заканчэння настаўніцкіх курсаў у Рызе малады паэт пачаў выкладаць у Дзвінскай беларускай пачатковай школе. Паэт працягнуў пісаць вершы і публікавацца як у Латвіі, так і ў іншых краінах свету. Яго творы краналі і ўражвалі чытачоў, таму беларуская супольнасць Латвіі 6 лістапада 1927 г. урачыста адзначыла 5-годдзе літаратурнай працы паэта [16, с. 3]. На сваім юбілеі ў Дзвінскай беларускай гімназіі малады паэт і настаўнік прачытаў рэферат пра культурнае жыццё беларускай супольнасці ў Латвіі, пасля гэтага ён пазнаёміў удзельнікаў вечарыны са сваімі вершамі.

Інфармацыя пра творчы юбілей Пятра Масальскага з’явілася таксама на старонках віленскай беларускамоўнай прэсы, дзе падкрэслівалася: «Творчасць П. Масальскага, выхаваная на беларускім адраджэнскім руху, яскрава адбываецца ў сабе чорныя і сьветлыя бакі беларускага адраджэнскага жыцця ў Латвіі, а таму яна цікава ня толькі для латвійскіх Беларусаў, але і для замежных» [16, с. 3]. Гістарычная крыніца дэманструе тэндэнцыю да кансалідацыі дыяспары ў шчырым імкненні беларусаў падтрымаць свайго паэта-лірыка. У канцы 1920-х гг. латышскія ўлады распачалі ганенні на беларускага настаўніка і паэта, бо паэзія П. Масальскага сапраўды набыла адметнае значэнне для палітычных цэнтраў беларускай дыяспары.

Заклучэнне. Такім чынам, важную ролю ў працэсе сацыяльнай і культурнай адаптацыі эмігрантаў адыгралі грамадскія аб’яднанні замежжа, якія займаліся арганізацыяй літаратурных вечарын. Набольш уплывовыя адукацыйныя і культурныя цэнтры беларускага замежжа ў міжваенны перыяд сфарміраваліся ў Чэхаславакіі, Латвіі і Літве. Актыўнай арганізацыйнай дзейнасцю займалася Беларускае культурнае таварыства імя Ф. Скарыны ў Празе. Нягледзячы на тое, што беларусы замежжа нярэдка знаходзіліся ў палітычнай канфрантацыі паміж сабой, іх кансалідацыя на нацыянальных вечарынах была важным крокам да ўзаемаразумення. Гонар за багатую і самабытную літаратурную спадчыну ўздымаў асобасную матывацыю ўдзельнікаў вечарын, што ў значнай ступені ўплывала на дынаміку інтэграцыі беларускіх эмігрантаў ў іншакультурнае грамадства.

Спіс літаратуры

1. Беларусы ў Чэхаславацыі // Сялянская ніва. 1927. № 54. С. 2.
2. Рэктар Беларускага Дзяржаўнага Універсітэту праф. Пічэта ў Празе // Сялянская ніва. 1927. № 51. С. 3.
3. Канцэрт-акадэмія з прычыны 20 угодкаў творчасці Янкі Купалы ў Празе // Сялянская ніва. 1926. № 2. С. 3–4.
4. Ć. Światkawańnie 20-tych uhodkaŭ paetyčna-mastackaje tworčasci Jakuba Kolasa ů Prazie // Biełaruskaja Krynica. 1927. № 1. S. 2.

5. Присутны. Святкаваньне Коласаўскага Юбілею Скарынінскім Т-вам у Празе // Сялянская ніва. 1927. № 2. С. 5.
6. N. Świata dwacatych uhodkaў mastacka-literaturnaj tworčasci J. Kolasa // Bielaruskaja Krynica. 1927. № 3. S. 3.
7. 3-ciaje praskaje swiatkawańnie 20-tych uhodkaў mastackaj tworčasci Jakuba Kolasa // Bielaruskaja Krynica. 1927. № 5. S. 2.
8. Martinet É. H. G., Damásio B. F. Relationships between Cultural Adaptation and Immigrants' Well-Being // Psico-USF. 2021. Vol. 26, № 3. P. 467–481.
9. “Praŭda” // Bielaruskaja Krynica. 1927. № 5. S. 2.
10. Узьнесянскі А. Паэтыка М. Багдановіча // Крывіч. 1926. № 1. С. 12–62.
11. Ластоўскі В. Мае ўспаміны аб М. Багдановічы // Крывіч. 1926. № 1. С. 62–66.
12. I. Bielarusy ŭ Čechaslawakii // Bielaruskaja Krynica. 1927. № 25. S. 2.
13. Ж. Д. Вечар памяці Вінцука Дуніна-Марцінкевіча // Беларуская доля. 1925. № 12. С. 4.
14. Беларускі архіў-музей літаратуры і мастацтва. Фонд 3. Воп. 3. Спр. 138. Арк. 1.
15. Ластаўка // Крывіч. 1925. № 9. С. 109–110.
16. К. Пяцігоддзе літаратурнай працы П. Сакала // Сялянская ніва. 1927. № 80. С. 3.

References

1. Belarusians in Czechoslovakia. *Syalyanskaya niva* [The Rural Field], 1927, no. 54, p. 2 (In Belarusian).
2. Rector of Belarusian State University prof. Picheta in Prague. *Syalyanskaya niva* [The Rural Field], 1927, no. 51, p. 3 (In Belarusian).
3. Concert-academy in honor of the 20th anniversary of Janka Kupala in Prague. *Syalyanskaya niva* [The Rural Field], 1926, no. 2, pp. 3–4 (In Belarusian).
4. Ch. Celebration of the 20th anniversary of the creativity of Yakub Kolas in Prague. *Belaruskaya Krynitsa* [The Belarusian Source], 1927, no. 1, p. 2 (In Belarusian).
5. Presenter. Celebration of the anniversary of Kolas by the Association named after Skaryna in Prague. *Syalyanskaya niva* [The Rural Field], 1927, no. 2, p. 5 (In Belarusian).
6. N. Celebration of the 20th anniversary of artistic and literary creativity of Y. Kolas. *Belaruskaya Krynitsa* [The Belarusian Source], 1927, no. 3, p. 3 (In Belarusian).
7. Third Prague celebration of the 20th anniversary of the artistic creativity of Yakub Kolas. *Belaruskaya Krynitsa* [The Belarusian Source], 1927, no. 5, p. 2 (In Belarusian).
8. Martinet É. H. G., Damásio B. F. Relationships between Cultural Adaptation and Immigrants' Well-Being. *Psico-USF*, 2021, vol. 26, no. 3, pp. 467–481 (In English).
9. Truth. *Belaruskaya Krynitsa* [The Belarusian Source], 1927, no. 5, p. 2 (In Belarusian).
10. Uznesyansky A. Poetics of M. Bagdanovich. *Kryvich* [Kryvich], 1926, no. 1, pp. 12–62 (In Belarusian).
11. Lastouski V. My memories of M. Bogdanovich. *Kryvich* [Kryvich], 1926, no. 1, pp. 62–66 (In Belarusian).
12. I. Belarusians in Czechoslovakia. *Belaruskaya Krynitsa* [The Belarusian Source], 1927, no. 25, p. 2 (In Belarusian).
13. Zh. D. Event in memory of Vintsuk Dunin-Martsinkevich. *Belaruskaya Dolya* [The Belarusian Destiny], 1925, no. 12, p. 4 (In Belarusian).
14. *Belaruski arkhiv-musey litaratury i mastatstva* [Belarusian State Archive and Museum of Literature and Art]. Fund 3. I. 3. F. 138. L. 1.
15. *Swallow*. *Kryvich* [Kryvich], 1925, no. 9, pp. 109–110 (In Belarusian).
16. K. Fifth anniversary of P. Sakal's literary activity. *Syalyanskaya niva* [The Rural Field], 1927, no. 80, p. 3 (In Belarusian).

Інфармацыя пра аўтара

Коваль Вольга Уладзіміраўна – кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры гісторыі Беларусі і паліталогіі. Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт (220006, г. Мінск, вул. Святрдлова, 13а, Рэспубліка Беларусь). E-mail: koval@belstu.by

Information about the author

Koval Volha Uladzimirauna – PhD (History), Associate Professor, the Department of History of Belarus and Political Science. Belarusian State Technological University (13a, Sverdlova str., 220006, Minsk, Republic of Belarus). E-mail: koval@belstu.by

Паступіў 12.09.2024